

N:o 189.

Af herr **Sandquist**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående meddelande i rikets folkskolor och fortsättningsskolor af undervisning i sparsamhet.*

Egnahemsfrågans effektiva lösning är förvisso en af dagens mera aktuella frågor. Och till de synnerligen viktiga faktorerna för lösningen af denna fråga höra ostridigt nödig tillgång på jordområden, lämpliga för egna hem, samt erforderlig egnahemslånefond, hvarur lånebehovvet emot låg procent må kunna, utan invecklade bestämmelser, blifva tillgodosedt.

Att dessa tvenne hufvudvillkor ägnats och fortfarande ägnas beaktande af såväl Kungl. Maj:t som Riksdagen, det må gärna erkännas. Erkännas må jämväl, att egnahemsfrågan, sålunda beaktad, begynt att röra på sig, om än sakta framåt mot sitt mål.

Men härvid nödgas man iakttaga, att detta framåtskridande äger icke sällan rum med tillhjälp af ett så starkt anlitage af krediten, att syftmålet med detsamma — bildandet af egna hem — synes vara i fara att misslyckas.

För egnahemsfrågans framförande till en stabil lösning erfordras sålunda icke blott erforderlig tillgång på jordområden och egnahemslån, utan härvid fordras äfven en tredje alldeles nödvändig faktor, hvars kärna utgöres af *sparsamhet*.

Uti Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t n:o 187 sistl. år (Kungl. kung. den 13 juni 1908) finnes stadgadt bland annat:

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 78 Häft. (N:o 189.)

»Dylikt egnahemslån må ej tilldelas annan person, man eller kvinna, än den, som är svensk medborgare, minst 21 år gammal, eger god frejd, är känd för sparsamhet, nykterhet och hedrande vandel samt visserligen ej saknar medel att i någon mån bidraga till bildande af eget hem, men är i behof af kraftigt bistånd för dess förvärfvande; börande egnahemslån i regeln ej utlämnas till den, som är öfver 50 år gammal.»

»God frejd, sparsamhet, nykterhet och hedrande vandel» samt »medel att i någon mån bidraga till bildande af eget hem» utgöra, enligt detta stadgande de kvalifikationer, som erfordras hos aspiranter på egnahemslån. God frejd, moderat nykterhet och hedrande vandel kunna icke sällan förefinnas hos lånesökande, under det att »sparsamhet» med åtföljande sparade medel nästan saknas.

Under något brydsamma omständigheter lyckas dock slik lånesökande erhålla lånerekommendation. Och sålunda kommer det egna hemmet till stånd, men tyvärr på grundvalen af kreditens lösa sand.

Om lånesökande däremot är helt och hållet i saknad af sparsamhetsinne, samt alldeles utan medel, kan han naturligtvis icke erhålla någon lånerekommendation. Och därmed är hans egnahemsönskan, på grund af försummad sparsamhet i flesta fall för alltid omintetgjord. Ty minnet af bortslösade, mödosamt förvärfvade penningar, med åtföljande meddellöshet och förnimmelsen af genom utsväfningar bruten mannaålderskraft innesluta uti sig den ödesdigra fattigdom, som trotsar själfva statsmakternas egnahemsåtgöranden.

Sparsamheten är sålunda en absolut nödvändig faktor för egnahemsfrågans förverkligande — »Sverige åt svenskarne».

Men huru skall väl sparsamheten komma till stånd och blifva bofast i våra svenska bygder? Genom uppfostran till sparsamhet och genom tidig undervisning om sparsamhetens nytta. Men hvarest skall en sådan danelse till sparsamhet äga rum? I hemmen, gifvetvis. Tidsförhållandena äro dock, tyvärr sådana, att härvid måste folkskolan komma hemmen till hjälp.

Men folkskolan är ju redan så öfverhopad med mångundervisning, att resultatet af densamma nästan förfelas; det går sålunda icke an, menar man, att införa nya läroämnen. Jag svarar: sparsamhetsfrågan är en oafvislig vitalfråga för vårt folks nutid och framtid. Skälen därför äro redan af mig presterade. Vid sådant förhållande är en kortfattad undervisning i sparsamhet oundgängligen nödvändig i våra folkskolor.

Undervisningen i åtskilliga af skolans läroämnen måste därför mera

koncentreras, än hvad för närvarande torde vara förhållandet. Ty vida viktigare är det väl, att barnen göras förtrogna med försvarsvapnet mot hemlöshet och fattigdom, än att de bibringas kunskap om exempelvis stinkdjurets försvarsvapen.

Men, spørjer man måhända, huru ställer man sig till denna fråga i främmande länder?

I Frankrike med flera länder utgör undervisningen i sparsamhet ett läroämne i folkskolorna utan tvifvel ett af de viktigaste.

Känt är, att franska staten vid slutet af fransk-tyska kriget 1871 nödgades att vidkännas en krigsskadeersättning uppgående till fem milliarder francs. Känt är jämväl, att samma stat i nutid är kapitalstark nog att kunna bevilja mångmillion till vår — trots hundraårig fred — lånebehöfvande stat mot stipulerade villkor, gående ut på nedsättning å vintullen med nära 50 procent.

Det vill sålunda synas, som om undervisningen i sparsamhet uti Frankrikes folkskolor burit goda frukter. Ostridigt faktum är: sparsamhetsfrågan är i Frankrike beaktad såsom en viktig undervisningsfråga. På enahanda sätt måste väl ock sparsamhetsfrågan beaktas uti vårt *lånesökande* land.

Men hurudan och huru vidtomfattande skall väl denna undervisning vara? Redan i tidiga barnåren förspörjes önskningar om och förhoppningar på en framtid utan fattigdom och nöd. Mången faderlös gosse har därför torkat af tårarna på sörjande moders kinder, tilläggande: »Gråt icke mamma! *Snart* blir jag stor och då skall jag försörja både mamma, syskon och mig.»

Undervisningen i sparsamhet skall därför vara sådan, att den lägger säker grund till slika förhoppningars förverkligande. Därtill hör *väckandet* och *närandet af intresset för sparsamhet*, eller med andra ord: tillredandet af *den jordmån* — »ett ordnadt lif» — hvarur sparsamheten spirar upp och växer sig stark. »Om», så har en fransman sagt, »*förtänksamheten* sätter människan i stånd att upprätt gå fram sin väg och under sitt lif alltid äga möjlighet att genomgå en brydsam belägenhet, liksom att draga loflig fördel af ett gynnsamt tillfälle, så är det nödvändigt att lära barnen att *tänka framåt*, liksom man lär dem att minnas, lära dem att ordna sitt lif, ty att spara är att ordna sitt lif.»

Såsom hufvudgrundsatser vid undervisningen, som alltigenom må vara enkel, lättfattlig, åskådlig och praktisk, må beaktas *nyttan* af: att gifva ut mindre, än man fått in;

att icke köpa någon sak, som man kan undvara;
 att köpa kontant och undvika skuldsättning;
 att aldrig lita på ovissa inkomster;
 att föra noggranna räkenskaper;
 att förvara hvarje sparslant i sparbössan;
 att snarast möjligt insätta sparslantarne i sparbanken;
 att där låta dem växa med ränta på ränta till dess tiden är inne
 att bilda »*eget hem*»;

Men spørjer man måhända, i förening med hvilka ämnen må denna undervisning meddelas?

Enligt min mening kan undervisning i sparsamhet med stor fördel meddelas i förening med undervisning i nykterhet, enligt kungl. cirk. den 4 november 1892, och i räkning.

Med det anförda måste det väl få anses vara styrkt:

att utan sparsamhet förvärfvas icke egna hem;

att sparsamheten alltså är ett absolut nödvändigt villkor för egnahemsfrågans lösning;

att, då hemmen under nuvarande förhållanden icke förmå att bi-bringa barnen den uppfostran till sparsamhet, som därvid är af nöden, beaktandet af frågan om undervisning i sparsamhet uti våra skolor måste framstå såsom en *oafvislig nödvändighet*. Det faktum, att sparsamhetsfrågan uti det pänningeutlånande Frankrike är beaktad såsom en viktig undervisningsfråga, må med skäl för det lånesökande Sverige gälla såsom ett tillropande: »Gif akt!»

På grund af det sålunda anförda anhålles vördsamt,

att Riksdagen måtte besluta, att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes utfärda föreskrift om att i rikets folkskolor och fortsättningskolor skall vid undervisningen i nykterhet och i räkning meddelas en efter lärjungarnes uppfattningsförmåga lämpad undervisning i sparsamhet.

Om remiss till tillfälliga utskottet n:o 1 anhålles.

Stockholm den 16 februari 1909.

Carl Sandquist.